

4.2.2015

Dnro 350/4/14

**Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen**

**Esittelä: Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen**

## **OPASKOIRAN POISOTTAMINEN JA MAKSUSITOUMUKSEN PERUUTTAMINEN**

### 1 KANTELU

Kantelija arvosteli 24.1.2014 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) ja Suomen opaskoirakoulu Oy:n menettelyä opaskoiran poisottamisessa.

- - -

### 3 RATKAISU

#### 3.1 Tapahtumat

Tapahtumien osalta viitataan Valviran lausuntoon (s. 1-5).

#### 3.2. Keskeiset oikeusohjeet

Keskeiset oikeusohjeet käyvät ilmi Valviran lausunnosta (s. 5-6).

#### 3.3 Oikeudellinen arviointi

Asiassa on kysymys siitä, onko kantelijan oikeus lääkinälliseen kuntoutukseen toteutunut asianmukaisesti, kun häneltä päätettiin 23.1.2014 ottaa pois lääkinällisen kuntoutuksen apuväline, opaskoira.

Saadusta selvityksestä ilmenee, että päätös opaskoiran poisottamisesta tehtiin Silmätautien klinikan kuntoutuspoliklinikalla sillä perusteella, että hän ei ollut noudattanut allekirjoittamansa sopimuksen sopimusehtoja opaskoiran käytöstä ja hallinnasta, ja hän oli kohdellut opaskoiraan kaltoin. Samalla peruutettiin myös hänelle tältä osin myönnetty maksusitoumus. Kantelijalle ilmoitettiin päätöksestä suullisesti, eikä hänen kanssaan keskusteltu eikä hänelle varattu tilaisuutta lausua mielipidettään asiasta ennen päätöksen tekemistä.

Kun otetaan huomioon nyt kysymyksessä olevan lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineen, opaskoiran, luonne, käsitykseni on Valviran tavoin se, että vaikka kantelijalla on näkövammaisuutensa vuoksi tarve lääkinälliseen kuntoutukseen, apuvälineasiassa on voitu huomioida sopimusrikkomus ja eläinsuojelulliset näkökohdat ja ottaa häneltä pois opaskoira näillä perusteilla. Kantelijalla ei ole subjektiivista oikeutta saada tai pitää opaskoira.

Vaikka potilaalla ei ole subjektiivista oikeutta tiettyyn hoitoon tai - kuten tässä tapauksessa – tiettyyn lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineeseen, potilasta tulee hoitaa yhteisymmärryksessä hänen kanssaan siten kuin potilaslain 6 §:ssä säädetään. Tämä merkitsee sitä, että ennen kuin opaskoiran poisottamisesta päätettiin 23.1.2014 Silmätautien klinikan kuntoutuspoliklinikalla, sen olisi tullut antaa kantelijalle potilaslain 5 §:ssä tarkoitettu selvitys tilanteesta ja kuulla häntä hallintolain 34 §:n mukaisesti.

Lisäksi totean, että maksusitoumuksen peruuttamisesta olisi tullut tehdä kirjallinen päätös. Oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä on todettu kirjallisen päätöksen antamisen ja perustelemisen edesauttavan sitä, että asianosainen ymmärtää, miksi päätös on tietynsisältöinen, ja hän kykenee tällöin arvioimaan asiaa oikeudelliselta kannalta. Vaikka maksusitoumuksen peruuttamista tai epäämistä koskevaan lääkärin päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta, potilas voi halutessaan saattaa asian hallintolainkäyttölain 69 §:n nojalla vireille hallintoriita-asiana: Hallinto-oikeus käsittelee julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta tai muuta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskevan riidan, johon haetaan viranomaisen ratkaisua muuten kuin muutoksenhakuteitse.

HUS totesi myöhemmin menettelynsä virheellisyyden ja käsitteli uudelleen opaskoiran poisottamisen ja maksusitoumuksen peruuttamisen. Klinikaryhmän johtaja järjesti 3.2.2014 kuulemistilaisuuden, jossa kantelija sai tilaisuuden kertoa oman mielipiteensä opaskoiran poisottamisesta ja maksusitoumuksen peruuttamisesta. Johtaja teki 13.2.2014 ylilääkärin ja osastonlääkärin esityksestä kirjallisen päätöksen opaskoiran poisottamisesta ja maksusitoumuksen peruuttamisesta. Päätökseen liitettiin muutoksenhakuohjaus. Asiakirjoista käytettävissä olevan selvityksen perusteella en ole voinut todeta johtajan ylittäneen hänelle asiassa kuuluvaa harkintavaltaa.

Jos potilaalla ei ole mahdollisuutta jostain syystä käyttää hänelle myönnettyä lääkinällisen kuntoutuksen apuvälinettä, hänelle tarpeellinen lääkinällinen kuntoutus tulee järjestää jollakin muulla lääketieteellisesti perustellulla tavalla yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Valviran lausunnon perusteella totean olevan riidatonta, että kantelijalla on näkövammaisuutensa vuoksi oikeus lääkinälliseen kuntoutukseen, eikä hänen tilanteensa ole muuttunut. Saadun selvityksen mukaan kantelijalla on käytössään tunnustelukeppi ja avustaja. Silmätautien klinikan kuntoutuspoliklinikka on pyrkinyt tukemaan hänen selviytymistään myös suosittamalla hänelle uutta liikkumisen apuvälinettä ja liikkumistaidon ohjausta. Näin ollen katson Valviran tavoin, että kantelijan oikeus hyvään lääkinälliseen kuntoutukseen on näiltä osin toteutunut.

4

## TOIMENPITEET

Saatan HUS:n ja Silmätautien klinikan tietoon edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset opaskoiran poisottamista koskevan menettelyn lainvastaisuudesta 23.1.2014.